

Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto

Tavoitteet 2013

Toiminta-ajatus

Työväenopiston toimintaa säätelee laki vapaasta sivistystyöstä, jonka mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Laki määrittelee kansalaisopistot paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuviksi oppilaitoksiksi, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Toimintamuotoina opistossa ovat vapaan sivistystyön lain mukainen kansalaisopisto-opetus, taiteen perusopetus ja avoin yliopisto.

Toimintaympäristön keskeiset muutokset taloussuunnitelmakaudella

Opiston merkitys on suuri muuttuvassa yhteiskunta- ja taloustilanteessa. Opisto on lähellä kuntalaisia toimiva, edullinen kouluttaja, joka tuottaa oppimismahdollisuuksia ja siten luo ihmisille luottamusta tulevaisuuteen. Opisto tuottaa toiminnallaan sosiaalista pääomaa sekä sivistyshyötyä niin yksilö- kuin yhteiskuntatasolla. Kaupungin tavoite edistää demokratiaa nostaa esille kuntalaisten osallisuuden merkityksen kaupungin kehittäjänä. Työväenopistolla on pitkät perinteet demokratian edistäjänä ja yhteiskunnallisten asioiden esille tuojana. Vahvistamalla kuntalaisten osaamista ja osallisuutta, suunnittelemalla kurssiohjelmaansa kuntalaisten koulutustarpeiden perusteella ja tarjoamalla opetusta eri puolilla kaupunkia, opisto omalta osaltaan luo kodikkuutta Helsinkiin ja tukee omaleimaisen kaupunkikulttuurin kehittymistä.

Yhteiskunnan eri väestöryhmät saattavat elää yhä kauempana toisistaan kohtaamatta keskenään. Eri-ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien aikuisten opiskelun yhteydessä tapahtuva vuorovaikutus on tärkeää. Ikääntyvän väestön määrän kasvu otetaan huomioon työväenopiston opetuksessa mm. tekemällä yhteistyötä sosiaaliviraston ja eri palvelukeskusten kanssa sekä kehittämällä vertaisohjausta.

Opistolla on lisäksi suuri merkitys maahanmuuttajien kouluttajana sekä kohtaamispaikkana kantaväestön kanssa. Opisto on lisännyt viime vuosina suomen kielen opetusta.

Opisto toimii yhteistyössä useiden muiden hallintokuntien kanssa, tärkeimpinä kirjasto- ja palvelukeskusyhteistyö sekä yhteistyö monitoimitaloissa.

Pääkaupunkiseudun opistot jatkavat yhteistyötään yhteisen opistojen tietojärjestelmän käyttöönotossa. Ilmoittautumisjärjestelmä Ilmonetin ylläpito ja kehittäminen tapahtuvat pks-yhteistyössä. Pks-opistot luovat yhteistä kehityssuunnitelmaa opetushallituksen hankerahoituksen avulla vuosina 2012-2014.

Organisaatiomuutoksen käytäntöön vieminen suunnitellaan niin asiakastyön kuin henkilöstön koulutuksen osalta.

Toiminnalliset ja palvelutasoon liittyvät muutokset ja niiden vaikutukset vuoden 2013 talousarvioon

Opistossa on suunnitteilla organisaatiouudistus. Koska talousarvioehdotustekstin kirjoitusvaiheessa uudistuksen lopputulos ei ole vielä selvillä, kirjoitetaan perusteluteksti yleisellä tasolla ilman organisaatiouudistusnäkökulmaa.

Opetusta tuotetaan 101 100 tuntia (näin pitäisi olla). Tuottavuustavoite edellyttäisi tuotettujen opetustuntien määrän nousua. Tiukentuneesta raamista johtuen tavoitteen saavuttaminen saati tuntien määrän nosto on epätodennäköistä. Mahdollisesti opetustuntimäärä joudutaan pudottamaan 97 000 tuntiin, jolloin tuottavuus ei nouse, vaan laskee.

Opisto kehittää tavoiteasetteluaan ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan BSC-työkalun avulla virastotasoisesti.

Kaupungin strategiaohjelma viraston toiminnassa

Opiston toiminta tukee ennen kaikkea kaupungin strategiaohjelman kohtaa Hyvinvointi ja asukas. Vapaan sivistystyön lain mukaisesti palvelujen yksi päätavoite on vahvistaa asukkaiden osallisuutta ja omaa aktiivisuutta.

Opiston toiminta tukee myös innovatiivisen, dynaamisen ja luovan talousalueen kehittymistä. Kuntalaisten hyvä yleissivistys sekä esimerkiksi kielikoulutus ovat kansainvälistyvissä kaupungissa tärkeitä.

Tavoitteena on kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja sekä lisätä asukkaiden elämänhallintaa, hyvinvointia ja jopa työllisyyttä oppimisen ja osaamisen avulla.

Opiston toiminta on lähtökohtaisesti käyttäjälähtöistä ja opisto kehittää opetustaan ja toimintaansa aikuispedagogisesti. Opetus suunnitellaan eri puolille kaupunkia yhteistyössä asukkaiden ja eri kumppanien kanssa.

Opisto tekee yhteistyötä eri hallintokuntien ja muiden tahojen kanssa mm. opetussuunnittelussa, opiskelijoiden rekrytoinnissa, tila-asioissa, henkilöstökysymyksissä.

Strategisiin painotuksiin vaikuttavat toimialan erityispiirteet

Opiston opetussuunnitelman ydin on tarjota helsinkiläisille heidän tarvitsemiaan yleissivistäviä koulutuspalveluita asukkaan osallisuutta ja omaa vastuutaan korostaen. Kaupungin hyvinvoinnin ja palveluiden strategiatavoite korostaa käyttäjälähtöisten palveluiden tarjoamista. Opiston perustehtävä tukee asukkaiden itselähtöistä kehittymistä, mikä puolestaan on edellytys osallisuuden ja oman vastuun kehittymiselle. Esimerkkinä tästä on ikäihmisten tietoyhteiskuntavalmiuksien opetus. Elinikäinen oppiminen on perusta nykyaikaisen yhteiskunnan jäsenyydelle.

Tavoitteena on myös tukea oppivan elämäntavan rakentumista. Haasteena on uusien opiskelijoiden tavoittaminen ja varsinkin nuorten osallistuminen elinikäisen oppimisen palveluihin. Ikäihmisille tarjotaan edelleen heille erityisesti suunniteltuja kursseja mm. palvelukeskuksissa. Opisto haluaa tukea myös eri-ikäisten osallistumista samoille kursseille, mikä tukee eri sukupolvien kohtaamista.

Opiston opetus ja muu toiminta lähtee kokonaisvaltaisesta ihmiskuvasta. Ihminen nähdään tietojen, taitojen sekä tunteiden näkökulmasta.

Erilaiset ja eri-ikäiset ihmiset kohtaavat opiskeluryhmissä, mikä estää segregatiota. Lähellä kuntalaisia, omassa kaupunginosassaan kokoontuvat ryhmät tukevat osallisuutta ja uusien asukkaiden juurtumista paikkakunnalle. Opiston kurssitarjonta on myös vetovoimatekijä kaupunkiin tulevien uusien asukkaiden kannalta.

Työväenopisto ottaa maahanmuuttajien oman koulutustarpeen huomioon pääasiassa suomen kielen opetuksessa. Muutoin tavoitteena on, että maahanmuuttajat opiskelevat opiston eri kursseilla oman kiinnostuksensa mukaan.

Tuottavuutta edistävät toimenpiteet

Opiston menot muodostuvat lähes kokonaan palkoista ja vuokrasta. Muuttamalla kalliimpaa opetusta (mm. yleisluentoja, avoin yliopisto) osin tavanomaiseksi opetuksesi, opisto voi tehostaa opetustuntien tuottamista. Samoin opiskelijamäärää/opintoryhmä pyritään nostamaan pedagogisen laadun laskematta. Kaiken kaikkiaan yleistavoitteena on saada suunnitellut kurssit mahdollisimman täyteen.

Keskeiset laatutekijät ovat: opetuksen ja opetussuunnittelun ammattitaito, tilojen sopivuus aikuisopetukseen, kurssien tarjoaminen eri puolilla kaupunkia hyvien liikenneyhteyksien varrella, hyvä asiakaspalvelu, hyvä johtaminen ja hallinto (sis. hallinnon sähköiset palvelut).

Organisaatiomuutos lisää tuottavuutta – miten?

Tuntiopettajapohjaisuus?

Opetus tuotetaan 85-prosenttisesti tuntiopettajien voimin, mikä on tehokasta verrattuna täysiaikaisiin vakansseihin: tuntiopettajan työ käsittää vain kurssin opetustunnit, jotka ovat myös palkanmaksun perusteena. Vastaavaa päätoimisten opetustuntimäärää varten (suunnittelijaopettajat), opisto tarvitsisi noin 160 vakanssia lisää.

Tilojen käytön tehostaminen?

Täysiaikaisesti vuokratut tilat vuonna 2010: 18371 m² (tilakeskuksen vuokrataulukko). Vuonna 2011 neliöt vähenevät 646 neliöllä (Taidekeskuksen tilan muutos).

Mittarit:

*Kokoaikaisesti vuokratut neliöt /asukas:

0.031 m²/asukas (2010)

0.030 m²/asukas (2011)

Tavoitteena on nostaa tilojen käyttöastetta.

Toiminnalliset tavoitteet

Sitovana tavoitteena on toteuttaa 101100 tai 97 000 opetustuntia.

Opisto on aikuisoppilaitos ja opetuksen perustana on hyvä aikuisopetuksen ja aikuisten opettamisen asiantuntemus.

Opiston asiakkaille tarjotaan heidän odotustensa mukaisesti monipuolisen kurssitarjontaa sekä opetusta, joka mahdollistaa turvallisen ja pysyvän opiskelumahdollisuuden ja itsensä kehittämisen. Lisäksi opiston asiakkaille tarjotaan uusia, ajankohtaisia ja mielenkiintoisia kursseja ja oppimistilaisuuksia sekä konsertteja ja muita taidetilaisuuksia.

Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on erityisinä tavoitteina edelleen pitää opintojen aloittamisen kynnys matalana, ehkäistä syrjäytymistä, edistää eri kulttuuritaustojen omaavien kansalaisten vuorovaikutusta, siirtää kulttuuriperinteitä uusille opiskelijoille, kannustaa itsenäiseen opiskeluun ja opitun ylläpitämiseen sekä ekologiseen toimintaan.

.....

Seuraava teksti on ideointipohjaa, ei tarkoitettu tae-tekstin osaksi:

Lukuvuoden 2012-2013 ja 2013-2014 teemoiksi ja painopisteiksi ehdotuksia:

- Erityisteemana on opiston 100-vuotisjuhlavuoteen valmistautuminen opetustarjonnan keinoin (kirjoittamiskurssit jne.).
  - kumppanien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys suuri, esim. Caisan kanssa tiiviimpää yhteistyötä
  - tavallisen opetuksen ja it:n yhdistävää opetusta. Esim. musiikissa omien levyjen tekoa.
  - verkko- ja monimuoto-opetuksen kehittäminen eri aineissa
  - "personal trainer" –idea
  - maahanmuuttajien toisen sukupolven oman äidinkielen koulutusta
  - opiskelijapohjan laajentaminen positiivisen diskriminoinnin hengessä – vaatii koko suunnittelu- ja toteutusprosessin tukea
  - opiskelijoiden ohjaus – millaista on nyt? (vrt. aikuiskurssit)
  - perussivistykseen huomiota, uusavuttomat, perunankeittokurssit ...
  - käden taidot: nikkarointi
  - kevyen musiikin kurssien lisäys
  - some + medialukutaito
  - ikäihmisten terveysliikunta
  - arkipäivän matematiikka
  - intensiivikurssit: kädentaidot yms., abipreppaus
- .....

Kriittiset menestystekijät ja tavoitteet

Asiakas- ja yhteiskunnallinen vaikuttavuuden näkökulmasta tavoitteena on saada uusia kurssilaisia 10 % prosenttia. Opetussuunnitelmien perusteiden laatimisella tavoitellaan opetuksen suunnittelun pitkäjännitteisyyttä. Sähköistä toimintajärjestelmää hyödynnetään toiminnan ohjaamisessa.

Resurssien näkökulmasta kaupunkitasoisena tavoitteena on tuottavuuden paraneminen kaupungin ohjeiden mukaan sekä seuranta neljännesvuosittain. **Talousraamin supistuessa ja myös toiminnan uudelleen organisoitumisen vuoksi tuottavuuden kehittämistavoite vaatii useamman vuoden perspektiivin ja vuonna 2013 tuottavuus ei nouse annetun raamin sisällä.**

Prosesseissa tavoitteena on kehittää opetussuunnittelua ja opetussuunnitelmien perusteita, saada uusia opiskelijoita ja sähköisen toimintajärjestelmän mukauttaminen uuteen organisaatioon. Tärkeää on myös suunnitella opetustarjontaa eri puolilla kaupunkia kysyntää vastaavasti. Tavoitteena on alkaa seurata systemaattisesti kurssiohjelman toteutumista (%). Tavoitteena on toimintasäännön uusiminen uuden organisaation mukaisesti ja ohjeiden sovellus arkeen.

Henkilöstön ja osaamisen kehittämisessä tavoitteena on erityisesti tuntiopettajien työn tukeminen ja henkilöstömittarien käyttöönotto (millaisten?). Lisäksi tavoitteena on laatia kehitymis- ja/ tai osaamiskartoitukset sekä kouluttautumissuunnitelmat (kenelle?). Uuden organisaation käyttöönotto vaatii myös kouluttautumista ja uuden toimintamallin opettelua. Joidenkin vakanssien täyttämättä jättämisellä saadaan taloutta tasapainoon. Samalla on huolehdittava eri toimintojen vaatimasta osaamisesta uudistetussa organisaatiossa.

Kilpailuttaminen

Hankinnoissa toimitaan kaupungin hankintastrategian mukaan.

Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi

Sähköisten palvelujen kehittäminen on opiston suuria haasteita taloussuunnittelukaudella 2013–2014. Työväenopistossa otetaan käyttöön uusi opistojärjestelmä (toiminnanohjausjärjestelmä) 1.1.2013. Tämä korvaa 15 vuotta vanhan kurssinhallintajärjestelmän, jonka tuki on lopetettu. Tavoitteena on parantaa asiakaspalvelua ja saada it-tekniikka tukemaan prosessimuotoista toiminnanohjausta. Uusia palveluja tulee sekä asiakkaille että opettajille. Opistojärjestelmä toteutetaan yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien opistojen kanssa.

Tietotekniikkastrategian toteuttaminen

Työväenopisto noudattaa kaupungin tietotekniikkastrategian mukaisia linjauksia. Työväenopiston tietotekniikkastrategian mukaisesti tietotekniset opetusvälineet ovat käytössä jokaisessa opetustilassa ja niitä pidetään ajan tasalla. Tietotekniikkastrategia päivitetään vuonna 2013. Tietohallintoa vahvistetaan tukemaan opetusprosessia työväenopiston strategian mukaisesti.

Sähköisen asioinnin kehittämishankkeet

Helsinkiläisten ja Helsingin seudun asukkaiden sähköisiä palveluja ja asioimismahdollisuuksia työväenopistotoiminnassa parannetaan ottamalla uusi opistojärjestelmä uusien ominaisuuksien käyttöön. Yhteistyö pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen kesken jatkuu opistojärjestelmän uudistamishankkeena (investointihanke) käyttöönoton jälkeenkin. Sähköiset toimintatavat auttavat opistoa kehittämään tuottavuutta mm. asiakas- ja työprosesseja automatisoimalla. Opistojärjestelmällä hallinnoidaan opiston koko opetustoimintaa: kurssinsuunnittelua (opettajat, tilat, opetustuntien määrä ja aika, kurssiesite), opiskelijatietoja (ilmoittautuminen, laskutus, osallistuminen/tilastot), tuntiopettajien palkanmaksuliikennettä jne.

Henkilökuntaa koulutetaan opastamaan asiakkaita sähköisten palvelujen käyttöön. Kaupunkilaisten mahdollisuutta hoitaa asioitaan sähköisesti mm. opiston tiloissa olevilla asiakaspääteillä kehitetään osana kaupungin palvelujen kokonaisuutta. Opiston it-opetuksen tavoitteena on edelleen tukea ikäihmisten ja maahanmuuttajien tietoyhteiskuntapalvelujen osaamisen kehittymistä mm. opintosetelien ja vertaisohjaajatyön avulla.

Pedagogisessa kehittämisessä kiinnitetään entistä enemmän huomiota myös teknologian mahdollistamiin oppimiskäytäntöihin: perinteinen verkko-opetus ja sosiaalisen median hyödyntäminen.

Henkilöstö

Opiston henkilöstösuunnittelussa korostuu organisaatiomuutoksen edellyttämä osaamisen kehittäminen, esimiestäidot sekä koko henkilöstön valmennus ja perehdyttäminen. Erityisesti tullaan arvioimaan, mitä osaamista organisaatiossa on sekä kuinka puuttuvaa osaamista kehitetään tai hankitaan. Henkilöstötarpeiden ennakoinnissa toimitaan tiiviissä yhteistyössä henkilöstökeskuksen asiantuntijoiden ja ennakointiverkoston kanssa.

Tasa-arvosuunnitelma

Suomenkielinen työväenopisto soveltaa kaupungin tasa-arvosuunnitelmaa kuntalaisiin kohdistuvassa palvelutoiminnassaan ja henkilöstö- ja palkkapolitiikassaan.

Kielisuunnitelma

Helsingin kaupungin ylläpitämien opistojen välillä sovitun työnjaon mukaisesti Arbis tarjoaa ruotsinkielisille helsinkiläisille työväenopistopalvelut.

Työhyvinvointia edistävät toimenpiteet

Opisto kuuluu opetusviraston virastoryhmään ja työhyvinvointia edistetään opiston laatiman, kaupungin työhyvinvointiohjelman perustuvan toimintasuunnitelman avulla.

Työhyvinvointiryhmä toteuttaa ja päivittää suunnitelmaa. Organisaation muutostilanteessa korostuu viestintä ja osallisuus. Koko henkilöstölle suunnattuja työhyvinvointitilaisuuksia

järjestetään neljä kertaa vuodessa yhteistyössä työterveyskeskuksen ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Työhyvinvointikyselyn avulla hankitaan palautetta erityisesti muutoksen hallinnan onnistumisesta.

Talousarvion erillisvaikutusten arviointi

Riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Riskienhallinta on järjestetty kaupungin ohjeiden mukaan.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Terveysvaikutusten arviointi

Terveysvaikutusten arviointi otetaan huomioon päätöksenteossa kaupungin ohjeiden mukaan.